

SVĚT JAKOŽTO VÝSLEDEK
ROVNOVÁŽNÝCH VLIVŮ

II.

(21. 11. 1914)

Milí přátelé!

V přednášce, kterou jsem konal (14.11.1914) o Kalevale (*severské ugro-finské mýty - pozn. red*), vám bylo asi něco nápadné. Vzpomeňte si líčení o jisté bytosti, zasahující jaksi ze západu na východ a vysílající napřed tři výběžky jako tři údy, které pociťoval starý finský lid jako bytosti (Wainämöinen, Ilmarinen a Lemminkäinen) a které se v dnešní materialistické řeči nazývají , záliv Řižský, Finský a Botnický.

Tu jste se asi ptali: jak je možné říci, že to má co činiti s nějakou bytostí? Vždyť to, co zde vybíhá ku předu, je jen plocha, povrch moře se svými hranicemi (*záliv*). To přece není nic tělesného a on tu mluví o nějaké bytosti. To jste si asi řekli. A to, co se při tom dělo ve Vaší duši, při promýšlení duchovně-vědecké pravdy, to je dnes typické, neboť vždy znovu a znovu se musí proti tomu, co je vynášeno z duchovního světa jako pravda, zvednout odpor. A to je právě něco významného a správného, že se takový odpor zvedá, (*neboť ten, kdo klade odpor, ten musí na věc reagovat, ten se s ní musí nějak vypořádat, ten k ní nezůstane lhostejný - pozn. red*) Neboť rozpory se mohou odstranit jen tím, že se věcí budeme hlouběji zabývat. To také chceme dnes učinit, vzhledem k určitým otázkám duchovního poznání. K tomu však musím něco

předeslat.

Obraťme nejprve pohled na materialistické předsudky naší doby, vztahující se k člověku. Víte, že je velmi rozšířeným a svým způsobem pochopitelným předsudkem, že se v člověku odehrávají rozmanité fyzické pochody, mj. také v jeho nervovém systému a v mozku, které jsou doprovázeny pochody duševními, jež jsou ovšem pokládány (materialisty) za pouhý výraz pochodů fyzických.

Materialista studuje, co se děje v lidském těle, nachází (nebo dnes ještě hypoteticky předpokládá) jisté jemné děje nervové a praví: „To jsou příčiny mechanismů myšlení, cítění a vůle. Procesy myšlení, cítění a vůle jsou jen doprovodné projevy toho, co se tu děje fyzicky. Takový je dnes daleko nejrozšířenější názor, jenž v materialistickém myšlení novější doby zapustí přirozeně ještě hlubší kořeny. A právě tak jako je „rozumný“ tento názor, tak jest logické následující:

Dejme tomu, že někdo kráčející po cestě zpozoruje v této cestě vytlačené všelijaké stopy. Jedny jsou průběžné jako žlábků a jiné vypadají jako lidská chodidla. Pozorujíc je, usuzuje následovně: „Hmota, která tvoří tuto cestu, vyvíjela jistou činnost, při níž se místy stáhla dolů a po stranách vystoupila nahoru. V následku takové činnosti vytvořila někde průběžné žlábků, a jinde zase kol dokola ohraničené vtlačení, které vypadají jako chodidla.“

Taková úvaha je přirozeně hrubým omylem, že ano. Pravdou je, že tudy jel vůz a tyto dva průběžné žlábků vytlačil svými koly. Pravdou je, že tudy šel člověk, a vytlačil ony šlápoty svými nohama, jako jejich otisky. Obojí otisky tedy nevytvořila hmota cesty (půda) svou povahou, ale člověk svými nohama a vůz svými koly.

Jenže, milí přátelé, právě tak je tomu také s procesy v naší nervové soustavě! Když jako duše myslíme, cítíme a chceme, vyvíjíme duševní pochody, které, pokud žijeme ve fyzickém světě, jsou vázány na fyzické tělo podobně, jako jedoucí vůz, či kráčejíci člověk k půdě cesty, v níž zanechávají své otisky (stopy). Duševní pochody mají s tělesnou hmotou právě tak málo společného, jako stopy na cestě s hmotou (půdou) této cesty. To, co se děje v mozkové hmotě (resp. v nervové hmotě), to vlastně nemá naprosto nic společného se skutečným myšlením, právě tak, jako to, co se děje s půdou pod koly vozu či pod nohama chodce, nemá nic společného s jízdou vozu či chůzí člověka.

Je velmi důležité, abychom se jednou oddali takovým úvahám, abychom pochopili, že anatom či fyziolog zkoumající pouze to, co se děje v organismu (organické procesy), se podobá duchu žijícímu dole v zemi, který nikdy nevystoupil na povrch země, který nikdy neviděl jedoucí vůz či kráčejíciho člověka. Vidí jen z nitra země, že v nitru země vznikají nerovnosti. Nikdy nedospěje k pohledu vnějšímu, nikdy se na vznik těchto nerovností nepodívá z druhé strany. Na základě svého jednostranného zkoumání se pak domnívá, že tyto nerovnosti způsobuje sama země (půda cesty) svou vlastní činností. V okamžiku, kdy by takovýto duch, který je stále pod zemí, dospěl na povrch země, objasnil by si pravý stav věci.

Tak je tomu také s materialistickým anatomem a fyziologem. Oni jsou stále pod zemí a neví nic o duchovní vědě. A to je setrvávání pod zemí, při čemž se zkoumají v podstatě jen následné děje dole v temnotě, které nemají nic společného s tím, co duchovně-duševního se vlastně děje zde nahoře. A je úkolem nové doby, aby lidé dospěli od myšlení anatomického a fyziologického, k myšlení duchovně-vědeckému, aby nahlédli pravdu jako permoník žijící dosud jen v podzemí, kdyby byl najednou vyzvednut nad zem aby viděl, jak vlastně povstávají otisky (*tvary a formy - pozn. red*), které ve hmotě jsou. Pod zemí se rýpající permoníci jsou vlastně

materialističtí badatelé, kteří se zabývají pouze duchovnem nacházejícím se pod zemí, neboť i to hmotné je něčím duchovním. A lidstvo musí prodělat onen velký šok, jenž se dostaví v okamžiku, kdy tito permoníci, kdy tito duchové země proniknou do oblasti duchovně-duševní.

Nuže, toto jsem musel předeslat, milí přátelé, abych mohl říci něco na vysvětlenou k již zmíněnému kontroverznímu výroku o zálivu Botnickém, Finském a Rižském, jakoby tyto vodní plochy (roviny) byly bytostmi, resp. částmi mocné bytosti, rozprostírající se od západu na východ.

Nahlédněte, jak se jen tak beze všeho říká: „já jsem jako člověk prostorová bytost“, a je to tak správné. Ale to, čím jste jako lidé, jako prostorové bytosti, tím ve skutečnosti nejste. Neboť s člověkem se to má jinak, než jak se můžeme domnívat, pohlížíme-li na něj pouze ve vnější máje (*v iluzi*), ve vnějších klamných obrazech. Takto se sice jeví jako bytost rozprostřená v prostoru uzavřeném její kůží, avšak právě zde jsou ve skutečnosti ukryty, vzhledem k lidské podobě, tři významné záhady, tři významné otázky.

První otázka, milí přátelé, která se tu skrývá, vystupuje, řekl bych, pod všelijakými klamnými názory, pod všelijakými iluzemi. O svém vlastním bytí jsme vlastně klamáni vnější májou, vnější fantasmagorií. Následky tohoto klamu najdete v dnešní vědě, zejména v té oblasti, v níž je tato věda velmi bezmocná a nakupila tu tedy všemožné domněnky. Záhada, kterou mám na mysli, se skrývá za otázkami, o nichž si věda tvoří stále pouhé domněnky, za otázkami: proč má člověk dvě oči, dvě uši, a přece nevidí a neslyší dvojitě, proč jsou vlastně orgány uspořádány symetricky (souměrně), proč zde nejsou jednoduše, nýbrž dvojitě? Tyto prosté skutečnosti, představují pro vědu velký problém. Projdete-li tu vědeckou literaturu, naleznete, co

vše se napsalo o otázce: proč vlastně vidíme dvěma očima a slyšíme dvěma ušima jednoduše?, atd.

Člověk je v jistém ohledu vlastně velmi hrubě organizován, což někdy vyjadřuje již svou řečí. Člověk má vlastně také dva nosy, jenže jsou spolu srostlé natolik, že se nedají tak snadno rozpoznat, jako např. dvě oči, či uši. Proto se nemluví o dvou nosech, nýbrž o jednom nose. Člověk je tak hrubě organizován, že mu tam, kde jsou věci srostlé, není nic nápadné. Jisté však je, že lidskému vnímání se projevuje jistá souměrnost pravé a levé strany. Kdyby totiž člověk neměl dvě uši, dvě oči, dva nosy atd., tu by se vpravdě nemohl vyvinout jeho pocit „já“. Také dvě ruce k tomu potřebuje, a když obě ruce sepne tak, že jedna ruka druhou cítí, tu již povstává něco z pocitu já. (pozn. red: RS tu mluví o tom, co v *mechanice* zveve: „protiakce v sociálním vývoji pak. „válka severu proti jihu“)

Něco docela podobného (*jako při sepjatých rukách*) činíme, když vnímání obou očí, obou uší spojujeme v jednotu (*ve výsledný vjem*). Svět vnímáme vždy ze dvou stran, zleva a zprava, jedná-li se o smyslové vnímání. A právě jen tím, že máme tyto dva směry vnímání (zleva a zprava), že jim umožňujeme vzájemně se střetávat (protínat), právě tím jsme člověkem „já“. Jinak to není možné. Kdybychom měli oči např. po stranách hlavy, poblíž uší, a směry obou pohledů by se nemohly spojit, zůstali bychom stále bytostí, která je pojata v rámci skupinové duše. Abychom mohli být bytostí já, musíme umožnit vzájemné protínání směrů levé a pravé strany. A nahlédněte, že vše co přichází v oblasti vnímání zprava a zleva, to se necháváme protínat uprostřed. Představte si tuto čáru jako plochu (*RS kreslí na tabuli*), představte si plochu, která touto čárou na tabuli prochází napříč tabulí. Zde se vše zprava i zleva protíná (*zde se střetává levá strana tabule s pravou*).

A je to tato rovina, milí přátelé, v níž skutečně jsme (*jako „já“*, jako „ego“ -pozn. red). My vůbec nejsme v prostoru (*„já“ vyvíjející se z protikladných pravolevých, severojižních sil vnímání, není rozprostřeno v*

nitru prostoru = v nitru kotle = v české kotlině - pozn. red), nýbrž v této rovině, v této ploše (já“ je promítnuto, „nepsáno“ polárními silami severu a jihu z čs. kotliny, do moravské roviny, kde se také obrací z čs. ega v moravské „duchovní Já“ - pozn. red).

My v pravdě nejsme člověkem rozšířeným v prostoru, nýbrž jsme plošná bytost, která vzniká tím, že se podněty zleva protínají s podněty zprava. A chcete-li dát na otázku: „kde vlastnější?“, reálnou, nikoliv iluzorní odpověď, tu nesmíte říci: „já jsem zde nebo tam v prostoru vyplněném tělem!“, ale musíte mu říci: „já jsem zde, kde se protíná můj levý člověk s pravým člověkem (RS se tu dotýká mystérií „Trojnosti“; v nichž se dva stávají jedním, tj. mystérií dvou Ježíšů, či dvou Janů - dvou „já“, „já a ty“, pojících se v třetí osobu „on“). To je tajemství „Trajana“, či slovanského „Tri-glava“) Jenom zde skutečně jste!

A jako jsou u bytosti, o níž jsem se již dříve zmínil (s třemi chapadly: Lemminkäinen, Ilmarinen a Wainemoinen), obě poloviny, stýkající se v rovině, v podstatě různé (vzdušná - Luciferská a vodní - Ahrimanská letora hladiny moře = moravské roviny), tak jsou u bytosti, o níž jsem se zmínil nyní, obě poloviny střetající se protisměrně v téže rovině, v podstatě stejné (levá jižní a pravá severní nátura polárních sil v prostoru = v čs. kotlině). V pravdě je člověk bytostí plošnou, rovinnou. Je to skutečně mája (iluze), že by měl svou skutečnou postavu (rozprostřenou v prostoru). Nuže, odkud pochází jeho skutečná postava?

Hleděte, ta pochází z toho, že člověk stojí uprostřed jakéhosi boje. Zleva bojuje jedna bytost s jinou bytostí, bojující zprava (válka

severu a jihu, ahrimanských Pražan a luciferských Táboru - pozn. red). Kdybychom byli skutečně ve své levé polovině (*nikoliv v dělicí rovině - pozn. red*), tedy bychom tuto bytost velmi silně upozorovali. Kdybychom byli ve své pravé polovině, tedy bychom tuto druhou bytost velmi silně pozorovali. Jako dvojitý člověk vznikáme totiž tím, že zleva bojuje bytost luciferská a zprava bytost ahrimanská.

(pozn. red: RS tu mluví převážně v pojmech, nedávajících naprosto jasnou představu. Tak např. pojmem „ velmi silně bychom pozorovali “ tu RS poukazuje na silovou podstatu působení náture Lucifera a Ahrimana, výslovně to však neříká. Tzn., že ve své době pokládal za správné věc do značné míry naznačit, nikoliv zcela vyjevit. Svou způsobilost k naprostému porozumění věci tedy musí osvědčit každý sám, a to svým vlastním úsilím o jasnou představu věci)

A nyní, abyste si mohli věc přesněji představit, si pomyslete následující:

Zleva se probíjí bytost luciferská a hromadí tu to, co pokládá za opevnění. Zprava se probíjí bytost ahrimanská a hromadí tu to, co pokládá za opevnění. Vy máte pouze možnost být uprostřed mezi nimi.

(pozn. red: srovnej ukřižování Ježíše mezi dvěma lotry na Golgotě... RS tu mluví o dvojí povaze projevu Lucifera a Ahrimana:

a/ nátura = kolmé postavení působící síly = probíjení překonává odpor protivníka

b/ letora = příčná poloha působící látky = opevnění = odporuje protivníku

Jak je patrné, RS tu stále mluví do jisté míry v jinotajích)

To, co je Váš levý člověk, jsou opevnění Luciferova, a to, co je Váš pravý člověk, jsou opevnění Ahrimanova. A naše životní umění, milí přátelé, záleží v tom, nacházet pravou rovnováhu.

(pozn. red: Z předešlého výkladu je patrné, že pravým a levým člověkem míní RS tytéž, byť i protisměrné polární síly, zatímco opevněním míní různé látky. Právě-li tedy RS, že levý i pravý člověk je příslušným

opevněním, pak naznačuje, že každé nátuře odpovídá příslušná letora a obráceně: NÁTURA = LETORA. Rovnost nátuře a letory tedy neznamená, že obojí je totéž, ale znamená např.:

Apatická nátura = flegmatická letora - hlen - studená
voda

Hysterická nátura = cholická letora - světlá žluč = vzduch =
přehřáté páry

Zádumčivá nátura = melancholická letora - temná žluč = voda +
vzduch = kondenz

Činorodá nátura = sanguinická letora - krev = rovnováha vody a
vzduchu = hladina moře = Morava

Pravou rovnováhou tu RS nemíní pouze tělesné a duševní zdraví ve
smyslu Hippokratovy a Galénovy nauky, ale naznačuje tím především
pravouhlé vztahy mezi vertikálním postavením sil nátuře a horizontální
polohou látek letory. Protože kolmo se probíjející síly Lucifera a Ahrimana
působí vždy proti příčnému odporu látek protivníka, je zřejmé, že je tu
pravouhlém vztahu vždy nátura jednoho k letoře druhého. Právě touto
„pravou rovnováhou“ míní RS „naše životní umění“, tj. schopnost orientovat
se v zákonitosti těchto vzájemných vztahů nátuře a letory a zařídít se podle
toho. Dokážeme-li to, obrátíme své ego v „duchovní Já“ tím, že odvedeme
své vědomí od iluze naprostých polámých protikladů sil a látek severu a jihu,
k vědomí pravých

:

člověku (*nikoliv k poznání člověka*), a nemusíme se tedy oddávat iluzi (pověře, omylu), že je těmito ději (bojem mezi Luciferem a Ahrimánem) způsobován duševní život člověka. To není správné, (*kopánek není příčinou našeho citění, myšlení, či chtění, ale může být podnětem k tomu všemu - pozn. red*) Duševní život probíhá v duši samé, a probíhá vlastně v ploše, v rovině, nikoli v organismu, v prostorovém organismu.

Působení Lucifera a Ahrimána má své stupně a pozorování těchto stupňů je neobyčejně zajímavé. Vzhledem k hlavě člověka je tomu tak, že Lucifer a Ahrimán vybudovali prakticky stejná opevnění nalevo a napravo. Levá a pravá polovina jsou si velmi podobny, (*kulový prostor hlavy, stejně jako kulový prostor Země, je rozdělen na severní a jižní polokouli - pozn. red*) Poměry jsou tu takové, že síly obou na obou stranách mohou jen málo zasahovat do sebe navzájem. Mohou se navzájem pouze dotýkat v rovině ležící uprostřed mezi nimi. Uprostřed je (*dělicí*) rovina, vlevo Lucifer, vpravo Ahrimán. Protože jsou levá a pravá polovina hlavy uspořádány podobně (*naturálně silově zrcadlené proti sobě*), Lucifer a Ahrimán odrážejí navzájem své útoky (*neutralizují se = anihilují*), a člověk tak může uprostřed mezi nimi klidně vyvíjet svou činnost v rovině, neboť jeho myšlení je velmi málo rušeno vlivy Lucifera a Ahrimána. Myšlení, čisté myšlení je málo rušeno proto, že se oni právě zde vzájemně odrážejí (*neutralizují*).

Níže (*níže v těle, oproti hlavě - pozn. red*) tomu tak již není. Na jedné straně se Luciferovi daří zbudovat žaludek, na druhé straně Ahrimán zbudoval játra. Žaludek je prostředkem, jímž bojuje Lucifer zleva na pravo, játra jsou něčím, čím bojuje Ahrimán zprava na levo.

Poměr žaludku a jater pozorujeme správně, pozorujeme-li je ve vzájemném neustálém boji a fyziologie by učinila dobře, kdyby tento boj mezi žaludkem a játry skutečně studovala.

Táhne-li srdce svou polohou poněkud vlevo, pak je tato poloha projevem toho co chce pro sebe uchvátit na jedné straně Lucifer, na druhé straně Ahriman. Veškeré poměry pravé a levé strany jsou projevem toho, v čem se Lucifer a Ahriman v člověku potírají. Jenže, jak již bylo řečeno, u člověka je to, co leží po obou stranách již zmíněné roviny, v jistém ohledu stejné (*naturálně silově, nikoliv látkově le- toricky*). Vidíme však, že stejné je to vlastně jenom zde nahoře (*v hlavě*). Čím víc jdeme u člověka dolů (*do ostatního těla*), tím více tato stejnost mizí (*tím víc převažuje letora nad náturou - pozn. red*). U bytosti, kterou jsem popisoval tak, jakoby vysílala kupředu tři chapadla: Lemminkäinen, Ilmarinen a Wainemoinen, je jednou polovinou vzduch, druhou voda, jež jsou zde ještě rozdílné. Jakmile, milí přátelé, přijdeme k jasnovidnému poznání, bude nám hned nápadné, že je člověk vlastně také jen plochou (*rovinou, která je na jedné straně hladinou vody, na druhé hladinou vzduchu*) mezi dvěma polovinami, neboť najdeme brzy, že levá polovina je podstatně světlejší než pravá. Levá polovina se jeví být projasněna, prozařována, pronikána třpytem, pravá polovice se jeví být podstatně víc proniklá temnotou, tmou. Tak je tomu vzhledem k člověku levému a pravému.

Člověk je však orientován v prostoru také vzhledem k jiným směrům. Vyjádřeno okultně to však neznámá nic jiného, než že je člověk uprostřed boje mezi Luciferem a Ahrimanem. Tak je postaven také do toho, co je vpředu a vzadu, v popředí a v pozadí. Myslíte-li si nikoli levou a pravou stranu člověka, ale stranu přední a zadní, pak ani v tomto směru (zpředu dozadu) není člověk bytostí prostorovou. Jako proti sobě bojují Lucifer zleva a Ahriman zprava, a to, co je tu prostorového, jsou vlastně jen barikády, které tyto dva proti sobě navzájem nakupili, tak proti sobě bojují také zezadu (Ahriman) a zepředu (Lucifer). Člověk tu stojí opět uprostřed mezi nimi.

Nyní ovšem dospíváme k takovým poměrům, o nichž musíme říci: ve směru „předo-zadním“ se nepodařilo oběma stranám, řekl bych, dostat se k sobě tak blízko, aby utvořili prostou plochu. Zde je tomu jinak. Ahriman tu dosahuje pouze k ploše, kterou lze položit skrze páteř, Lucifer dosahuje pouze k ploše, kterou lze položit skrze prsní kost, tj. tam, kde se sbíhají žebra. Mezi tím je prostor, jímž jsou od sebe odděleni, kterým jejich vlivy pronikají jiným způsobem. Bojují zde, možno říci, tak, aniž na sebe bezprostředně narážejí* ale tak, že tímto prostorem jakoby vysílají své střely. Zde uvnitř, *(v tomto prostoru nikoho)* stojíme my, uprostřed tohoto boje *(této přestřelky)* Lucifera a Ahrimana.

Tzn., že směrem dopředu-dozadu jsme skutečně bytosti která má prostor, avšak vzhledem ke stranám vlevo-vpravo prostor nemáme. Směrem vlevo-vpravo bojují Lucifer a Ahriman výhradně myšlenkami. Myšlenky, jež se tu rojí zleva a zprava jsou kosmickými útvary myšlenkovými, které na sebe narážejí a dotýkají se v lidské střední ploše. Vpředu a vzadu bojují Lucifer s Ahrimánem více city a tyto síly se tu nedostávají až k sobě. Zůstává tedy uprostřed prostor, v němž jsme my sami v sobě se svými city.

(pozn. red: snad nám k jasnější představě dopomůže již mnohokrát vzpomínaný model vývoje v české kotlině a moravské rovině - viz ČPDN 27-28 str. 42 obr. 6. Levá a pravá strana lidského těla jsou tedy tímtež, jako odstředivé síly luciferského jihu a ahrimanského severu, vyvíjející se v čs. kotlině. Tyto polární síly se vzájemně střetávají ve středu kotliny, který je současně středem moravské roviny, do níž se výslednice polárních sil lámou. Tyto čs. odstředivé polární síly jsou RS označeny za kosmické myšlenky, zatímco odstředivé síly v moravské rovině před-

stavují prostor, v němž jsme my sami se svými city. Tyto síly jsou naše proto, že vycházejí z nás - ze středu mor. roviny, tj. z obráceného ega.

Jakmile se moravské odstředivé síly vyvinou až k hranicím těla, vzpříčí se, jakoby mořskou rovinu přemostily. Tak mohou přenášet také impulsy síly přes celou rovinu z jednoho konce na druhý. Toto přenášení impulsů zve RS „přestřelkou“ mezi Luciferem a Ahrimánem.

Zkrátka, česká kotlina je pravo-levá, tj. severo-jížní, zatímco moravská rovina je předo-zadní, tj. východo-západní a homo-dolní, tj. poledně-půlnoční. Zde je ovšem řeč o východo- západních ramenech tzv. moravského kříže)

Máme-li myšlenky, které zleva a zprava proti sobě bojují, pozorujeme, že tyto myšlenky patří vlastně světu

(pozn. red: polární myšlenky jsou vnitřními reakcemi na vnější akce, tzn., že reagují na vnější svět)

Myšlenkami myslíme věci, které jsou zde venku. Tvoříme-li si však své vlastní myšlenky, pak to jsou fantasmagorie, pak nepatří již vlastně světu.

(pozn. red: jakmile se síly severu a jihu vyvinou do středu čs. kotliny, počnou si vzájemně překážet v pokračujícím růstu a vzepřou se tak, že přemostí čs. kotlinu. V následku tohoto přemostění, vykazují síly severu a jihu dvojí směr svého působení: vzájemně sporný dostředivý a vzájemně nesporný odstředivý. Zatímco v dostředivém směru jsou tyto polární síly spornými myšlenkami, patřícími vnějšímu světu, v odstředivém směru jsou tyto polární síly nespornými myšlenkami nepatřícími vnějšímu světu, ale nám. Jejich nespornost nás svádí k přesvědčení o vlastní neomylnosti a protože
cholerický odporují akcím vněj

hradbou. Postaví-li se tu člověk, může tu zadržovat luciferský vliv, jdoucí shora dolů, takže Lucifer může shora vysílat pouze své střely, které jsou nyní střelami vůle.

(porn. red: předo-zadní odstředivé síly moravské roviny, tedy působí ve směru východ-západ, homo-dolní odstředivé síly mor. roviny působí ve směru poledne-půlnoc. Tím dospíváme ke kompletnímu moravskému kříži, který vyplňuje náš vlastní rovinný prostor tak, že tu máme co činit s dvojím „přemostěním“. Z výkladu RS je patrné, že v lidské postavě máme na jedné straně co činit se vztyčením „moravského kříže, na druhé straně s „povalením“ českého polárního kůlu, jako nějaké pohanské modly. V lidské postavě je tedy individuální lidská vůle povýšena nad lidské city i nad kosmické myšlenky!

Zrekapitulujme si tedy veškerá přemostění, přicházející tu v úvahu:

1/ přemostění české kotliny = pravo-levé = sever-jih = myšlení = mostní klenba, např. přemostění zlaté koruny krále i železné koruny císaře Svaté říše římské, národa německého

2/ přemostění moravské roviny = překřížení = křížová klenba chrámová, či přemostění svatováclavské koruny krále českého i svatoštěpánské koruny krále uherského) a/předo-zadní = východ-západ = cítění b/horno-dolní = poledne-půlnoc = volní Záměrně jsme tu neuvedli jako příklad přemostění slavný Karlův most, který představuje síly severu a jihu a je proto sestaven ze dvou mostů: Juditin most + most sv. Víta. Ač Karlův most představuje české síly severu a jihu, přece je orientován východo-západně. Tato změna orientace Karlova mostu je patrĚ

Á

Á

Á

Á

FÍ Á

ná také na vyobrazeních Karla IV, který nosí říšské koruny s přemostěním orientovaným jednou předozadně = východozápadně, jindy pravo-levě = severojižně. Co tím chce Karel IV. naznačit? Co jiného, než přechod vývoje z čs. kotliny do moravské roviny, konkrétně přechod od egoidního myšlení k vědomí sebe sama).

Levo-pravé střely myšlenkové, předozadní střely citové, hor-no-dolní střely vůle.

Ale také zde je volný prostor. Podél dolní bránice máme zhruba plochu, která je postavena jako hradba proti Ahrimanovi, usilujícímu zdola nahoru střelami své vůle. Svou vlastní bytostí může Ahriman dospět zdola nahoru jen až k bránici. Za tu již jeho střely vůle nesahají, zde uvnitř je náš vlastní volný prostor.

Nuže pohledte, jak je vlastně člověk komplikovaný. Vezme-me-li kteroukoli část lidské bytosti, např. levou stranu jeho tváře tují může Lucifer jako bytost myšlenková docela proniknout. Jako bytost citivá ji může proniknout jistým způsobem jen do jisté míry (k jisté ploše). Jako bytost vůle ji může pronikat shora dolů. Podle těchto údajů můžete u každé části člověka nalézt způsob, jak v prostorovém člověku Lucifer a Ahriman působí kosmickými myšlenkami, impulsy citění nebo vůle. Musíme si však ujasnit, že:

Jako myšlenková bytost jsme vlastně bytostí plošnou.

Jako citový člověk máme jistý volný prostor mezi tím, co je vpředu a vzadu. Jako člověk vůle máme jistý volný prostor mezi tím, co je nahoře a dole, mezi plochou na horním krčním obratlů a plochou bránice.

Vyloučíme-li pak vše to, co k vlastnímu člověku nepatří (*co patří Luciferovi a Ahrimanovi*), dostaneme pravou podobu člověka, kterou si můžeme nyní zrekonstruovat.

Vidíme tedy, že je člověk ve skutečnosti složen z venčí, že svůj ráz dostává z vnějšku. Člověka nepochopíme, vezmeme-li prostě v úvahu jeho formu, jak se s ní setkáváme, ale pochopíme ho teprve tehdy, víme-li jak souvisí s kosmickým duchovnem, jak k němu zprava a zleva, zdola a shora, zepředu a zezadu přistupují lucifersko-ahri- manské síly a utvářejí jeho bytost jako bytost prostorovou.

Hleďte, tak je třeba pozorovat také to, milí přátelé, co je utvořeno jaksi podle pravého kosmického působení ve světě, tak musíte pozorovat i naši budovu.

(pozn. red: nyní RS mluví o budově starého Goetheana, jehož je sám architektem a jejíž dřevěná dvoukopolovitá stavba započala r 1913. Interiér byl vybaven množstvím dřevorezeb, na nichž se RS osobně podílel. Stavba dokonána r 1922, kdy byla o silvestrovské noci zapálena a zcela vyhořela. Nové, zcela jiné Goetheanum, jehož architektem je opět RS, je betonové)

Pozorujeme-li ji jako fantasmagorii, mohli bychom mít na první pohled dojem, že je na této stavbě tím nejdůležitějším to, co je v prostoru vyplněno dřevem. Avšak to vůbec není to hlavní, hlavní věcí je to, co zdánlivě NIC NENÍ. Jestliže se nějaká forma v naší stavbě line tak či onak na dřevě, tu u ní není podstatný tento dřevěný obsah, ale to zde *(na druhé straně dřeva)*, kde se zdá, že NIC NENÍ, kde přecházíme z dřeva do vzduchu.

Správný pojem o naší stavbě byste obdrželi tehdy, kdybyste si udělali ohromný voskový odlitek celého nitra stavby a pohlíželi na něj.

(pozn. red: RS zde naráží na tajemství formy, jak se ho dotýkáme při různých příležitostech na stránkách ČPDN, kde se snažíme vysvětlit zásadu, že: „Forma nemůže mít nijaký obsah“. Proto se může projevit pouze „cizopasně“ na úkor tvaru, jako „díra v jeho obsahu“.

To, co se jeví být vnitřním obsahem formy, je ve skutečnosti obsahem tvaru, který forma tomuto obsahu vtiskuje, např. obsahu vosku vlitého do vnitřních prostor starého Goetheana. RS zde ještě název „Goetheanum“ nepoužívá proto, že o názvu tehdy ještě nebylo definitivně rozhodnuto. Anthroposofové stavbu zvali „Steiner-dóm“, RS mluvil o „Goethově domu“)

To, v čem se ocitáte, když vejdete do stavby, v čem stojíte, co nemůžete vidět ale jen cítit, to je vlastně to, oč se tu jedná. Již jsem řekl při jedné dřívější příležitosti, že princip naší stavby je princip formy bábovky. (Gugelhopfopf). To je výraz, kterému zde snad nebudete dobře rozumět. Představte si nějaký hrnec, jako formu, v níž se peče koláč.

To, oč se tu jedná tedy není hrnec (forma bábovky), nýbrž koláč. Jde o to, aby koláč dostal od formy bábovky správný tvar a správně se v ní upekl. Hrnec musí být takový, aby do něj bylo možno vlít těsto, aby mohlo být pečeno, aby bábovka vznikla náležitě.

Tak ani u naší stavby nejde o to, co je jaksi okolím (*stěnami atp.*), nýbrž o to, co je tu uvnitř (*ve vnitřním prostoru*). A uvnitř jsou city a myšlenky těch, kdo jsou v nitru stavby (*lidí, kteří do nitra stavby vešli*). Tyto myšlenky a city jsou vyvíjeny tím, že člověk v nitru pohlíží až k hranicím stavby, a formy, které tu dtí (*vnímá*) naplňuje svým myšlenkovým obsahem. Tento myšlenkový obsah je vlastní bábovkou, pečenou zde uvnitř v tom, co jsme kolem ní postavili jako schránu, jako hrnec (*jakoformu bábovky*).

Hrnec tedy musí být takový, aby se v něm myslelo a cítilo správně. A právě to je, hleďte, principem nového umění, v protikladu k umění starému. U starých umění se vždy jednalo o to, co je vně v prostoru, u nového umění o to, co je venku v prostoru vůbec nejde. Vně je hrnec. To, oč se nyní jedná, to nelze tvořit z venčí, to se musí zrodit zde uvnitř.

(pozn. red: RS se zde dotýká tajemství vnějšího stvoření a vnitřního zrození a současně upozorňuje, že v jeho době končí éra vnějšího tvoření bohů a nastupuje éra vnitřního zrození lidí) To se týká nejen umění plastických forem, ale také umění malby. Nyní tedy nejde o to, co namalujeme, ale o to, co je vlivem malby pocíťováno, prožíváno *(jakou reakci malba v divákovi vyvolá)*. I malba musí být pouze bábovkovou formou. Hle, právě to je, řekl bych, jádro pokroku ve vývoji, v němž se nacházíme, abychom skutečně - promiňte mi ten výraz - vyšli z hrnce a vešli do koláče. Zůstat v hrnci je materialismus, jenž už pominul. Vejít do koláče, tzn. usilovat o spiritualismus. Nebudeme-li na to dbát, nebudeme moci správně posoudit ani to umělecké, o něž se tu jedná. Kdo by toto umělecké dílo posuzoval po způsobu starého umění, mohl by říci: probůh, tos neudělal krásný hrnec! Nevěděl by totiž, že se nejedná o hrnec, nýbrž o bábovku, *(krásné mají být naše myšlenky usilující o zdokonalení toho, co se nám zdá být nedokonalé - pozn)*

S tímto uměleckým principem se, milí přátelé, blížíme také veškerému smyslu a významu duchovního vývojového pokroku, dosažitelného duchovní vědou. Člověk musí pokročit duchovní vědou tak, že se vypracuje z hrnce a zapracuje do bábovky, *(tzn, že se člověk osvobodí od vnějších forem, jež ho až dosud utvářely - pozn)*

Tak se musí člověk mj. zbaviti pověry, že příčiny jeho myšlenek se nacházejí v procesech mozku. Ve dějích mozkových jsou kosmické děje, zde se odehrávají boje mezi Luciferem a Ahrimánem. Člověk musí nahlédnout, že myšlenky a city jeho duše, jsou právě jen stopami *(otisky pečetě)*, jež jsou do těchto kosmických bojových zákopů vyhloubeny, avšak jinak s těmito hmotnými ději (s lucifersko- ahrimanskými ději) nemají nic co do činění.

Chtěl bych použít ještě jiného obrazu. Dejme tomu, že

přijdeme do krásné zahrady - krásné tím, že jsou tu krásně uspořádány stromy a rozčleněny květiny atp. - a chceme si udělati názor na příčinu té krásy. Tu by k nám přistoupil nějaký permoník, kdybychom byli s to nahlédnout do země dírou, a oslovil by nás: „Já ti povím, proč je tu strom, tady zase keř a zde opět květiny, růže, fialky atd. Prolézám totiž všude pod povrchem země a vidím půdu, která dala vyrůst vzhůru stromům, fialkám a růžím

My mu však můžeme odpovědět: „Vyprávíš nám ovšem docela pěkné věci a to, co pravíš, to vše musí být ovšem ve fyzickém světě možné. Aby však vzniklo toto krásné uspořádání zahrady, k tomu tu musí působit ještě něco jiného, museli zde pracovat zahradníci. To jsou však již skutečnosti, do nichž jsi vůbec nenahlédl, o které jsi se vůbec nestaral.“

Tak je třeba naučit se odpovídat materialistickým anatomům a fyziologům: „Vaše činnosti nacházím teprve tehdy, pohlížím-li otvorem do země, kde prolézáte sem a tam a nacházíte děje, které se ovšem dít musí, které však nemají nic společného s tím, co se děje tady nahoře duševně-duchovního. I to, co se děje tam dole, budeš moci vykládat správně jen tehdy, odhodláš-li se zabývat také tím, jaké vztahy panují mezi světem luciferským a ahrimanským a mezi ostatními hierarchiemi, jež Lucifera a Ahrimana přivádějí do příslušného rovnovážného stavu.

(pozn. red: míněn je stav „ vyrovnané nerovnováhy “, tj. stav vychýlených vah, v němž se projevují velikosti vychylujících sil, nikoliv stav rovnováhy, v němž se nic neprojevuje)

Co dosud působilo jen v představě já (ega), to je třeba obohatit duchovní vědou, milí přátelé. Přejde čas, kdy si lidé řeknou: „Ve staré biblické zprávě o stvoření člověka se nám sděluje cosi o dechu, o „dchnutí“ Jahveho, jež bylo vdechnuto

člověku.“ Pak se tito lidé budoucnosti budou ptát:, je-li tento dech vdechnut, kam je vlastně vdechnut?“ Nuže, shmeme-li to, co jsem dosud uvedl, můžeme si říci, že to nejbližší, kam byl dech vdechnut, jsou prostory, kde si zepředu a zezadu, shora a zdola tvoří Jahve člověka, jako jakousi kostku kterou naplňuje svou vlastní bytostí, svým kouzelným dechem. V ostatním člověku se pak působení tohoto kouzelného dechu rozprostírá do oblastí Lucifera a Ahrimana. Zde je však prostor omezený shora a zdola, zepředu a zezadu, kam vchází dech Jahve bezprostředně, jako do prostorového člověka.

To, milí přátelé, co jsem tímto řekl, je řečeno nejprve vzhledem k fyzickému prostorovému člověku (*vzhledem kformě bábovky*). To nám ovšem uvolňuje takový výhled, že spatřujeme člověka stojícího v celém kosmu.

Lze říci, že k tomu, co člověk zdánlivě prostorově vyplňuje, se vztahuje existence také mravně-duševních aspektů (*bábovky*). Avšak také v tom, co v nás působí jako to mravně-duševní (*v našich vlastních citově zabarvených myšlenkách*), se uplatňuje nejprve jakási fantasmagorie (*činíme si klamné představy o bytí*), i když ne tak v silném stupni jako v prostorovém člověku (*objektivní iluze vjemu*). A ve všem mravním, ve všem logickém, ve všem, co je naší duševní Činností, v tom všem nejprve na sebe působí Lucifer s Ahrimanem, a člověk je postaven na hranici působení mezi nimi.

A to je kapitola pro nás zvláště důležitá a významná, o níž budeme hovořit zítra.

Přeložil: Bohumil Hromádka.

Se svolením pani Marie Steinerové vydala jako rukopis pro své členy Anthroposofická jednota v Praze 1948